

ผลการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมต่อความเชื่อด้านสุขภาพและพฤติกรรม  
การตรวจมะเร็งเรืงปากมคลูก ของสตรีอายุ 35-60 ปี  
อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด

ชัชฎาพร รัตนวาร์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณัฑิต  
สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน  
คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา  
มิถุนายน 2552  
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

การวิจัยนี้ได้รับการอุดหนุนทุนวิทยานิพนธ์  
จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา  
ประจำภาคต้น ปีการศึกษา 2551

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา  
วิทยานิพนธ์ของ ชัชฎาพร รัตนวรา ณ บัณฑิต เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม  
หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน ของมหาวิทยาลัย  
บูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก  
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณา จันทน์ประเสริฐ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม  
(ดร.วรรณิภา อัสวชัยสุวิกรม)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธาน  
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุลธิ ทองวิเชียร)

.....กรรมการ  
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณา จันทน์ประเสริฐ)

.....กรรมการ  
(ดร.วรรณิภา อัสวชัยสุวิกรม)

.....กรรมการ  
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิสมัย หอมจำปา)

คณะพยาบาลศาสตรบัณฑิตได้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม  
หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีคณะพยาบาลศาสตร  
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนิกรณ์ ทรัพย์กรานนท์)

วันที่ 12 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2552

## ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลือเป็นอย่างดีจาก  
รองศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณา จันทร์ประเสริฐ ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และ  
ดร.วรรณิภา อัสวชัยวิกรม กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาและคำแนะนำ  
ทางวิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ รวมทั้งการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ และ  
สนับสนุนให้กำลังใจเป็นอย่างดีตลอดมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างดี จึงขอกราบขอบพระคุณเป็น  
อย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ คณะกรรมการสอบปากเปล่าทุกท่านที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะในการ  
ปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้ถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ  
ทุกท่านที่กรุณาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและให้คำแนะนำแนวทางการพัฒนา  
เครื่องมือที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย

ขอขอบพระคุณผู้บังคับบัญชาทุกท่านและเจ้าหน้าที่ศูนย์สุขภาพชุมชนตำบลชาราก  
อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้ความร่วมมือและการสนับสนุนใน  
การทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี และขอขอบคุณสตรีกลุ่มตัวอย่างทุกท่านที่ให้ความ  
ร่วมมือเป็นอย่างดีในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่าน ที่ได้อบรมบ่มเพาะการเป็นนิสิตและนักวิจัยที่ดีในสาขา  
การพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน ขอขอบพระคุณ คุณพ่อและคุณแม่ ขอขอบคุณ คุณกัลยา มั่นล้วน  
คุณปิ่นนัทธ บันขุนทด และขอขอบคุณเพื่อนๆ นิสิตปริญญาโทสาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน  
รวมทั้งท่านอื่นๆ ที่มิได้เอ่ยนาม ที่ได้ให้ความช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ และให้กำลังใจด้วยดี  
ตลอดมา ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ศัชนาพร รัตนวาร์

49924000: สาขาวิชา: การพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน; พย.ม. (การพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน)

คำสำคัญ: การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม/ ความเชื่อด้านสุขภาพ/ พฤติกรรมการตรวจมะเร็งปากมดลูก

ชัชฎาพร รัตนวาร์: ผลการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมต่อความเชื่อด้านสุขภาพและพฤติกรรมการตรวจมะเร็งปากมดลูกของสตรีอายุ 35-60 ปี อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด  
(EFFECTS OF PARTICIPATORY LEARNING ON HEALTH BELIEF AND BEHAVIOR FOR CERVICAL CANCER SCREENING OF THE WOMEN AGED 35-60 YEARS IN AMPHOEL MUEANG TRAT, TRAT PROVINCE) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: สุวรรณา จันทร์ประเสริฐ, ศ.ค., วรณิกา อัสวชัยสุวิกรม, Ph.D. 136 หน้า, ปี 2552.

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (True – experimental Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมต่อความเชื่อด้านสุขภาพและพฤติกรรมการตรวจมะเร็งปากมดลูก กลุ่มตัวอย่างเป็นสตรีอายุ 35-60 ปี จำนวน 100 คน โดยเลือกตัวอย่างเป็นการสุ่มแบบหลายขั้นตอน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 50 คน และกลุ่มควบคุม 50 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจำนวน 2 ครั้ง และแบบสัมภาษณ์ที่ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ข้อมูลส่วนบุคคล แบบวัดความเชื่อด้านสุขภาพ และแบบวัดพฤติกรรมการตรวจมะเร็งปากมดลูก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (ANCOVA) และสถิติไคสแควร์ (Chi-square)

ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองสตรีกลุ่มทดลองมีการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคมะเร็งปากมดลูก การรับรู้ความรุนแรงต่อการเกิดโรคมะเร็งปากมดลูก และการรับบริการตรวจมะเร็งปากมดลูกมากกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการรับรู้อุปสรรคต่อการตรวจมะเร็งปากมดลูกลดลงมากกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนการรับรู้ประโยชน์ของการตรวจมะเร็งปากมดลูก พบว่า สตรีกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ประโยชน์ของการตรวจมะเร็งปากมดลูก ไม่แตกต่างกับกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเสนอแนะควรนำโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมต่อความเชื่อด้านสุขภาพไปใช้เพื่อส่งเสริมให้สตรีมารับบริการตรวจมะเร็งปากมดลูกต่อไป

49924000: MAJOR: COMMUNITY NURSE PRACTITIONER; M.N.S. (COMMUNITY NURSE PRACTITIONER)

KEYWORD: PARTICIPATORY LEARNING/ HEALTH BELIEF MODEL/ BEHAVIOR FOR CERVICAL.

CHATCHADAPORN RATTANAWARN: EFFECTS OF PARTICIPATORY LEARNING ON HEALTH BELIEF AND BEHAVIOR FOR CERVICAL CANCER SCREENING OF THE WOMEN AGED 35-60 YEARS IN AMPHOEL MUEANG TRAT, TRAT PROVINCE. ADVISORY COMMITTEE: SUWANNA JUNPRASERT, Dr. P.H., WANNIPA ASAWACHAISUWIKROM, Ph.D. 136 P. 2009.

The purpose of this true – experimental study research was to study the effects of participatory learning on health belief model and behavior for cervical cancer screening. Subjects were 100 women aged 35-60 years. They were selected by multistage sampling. Fifty women in one sub-district were selected and assigned into an experimental group and fifty women in another sub-district were in the comparison group. The research instruments were a participatory learning program twice and questionnaire consisting of three parts of demographic data, health belief model and preventive health behavior cervical cancer screening. Data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, analysis of covariance and chi-square test.

The results of the study revealed that, after implementing the program, the experimental group had significantly higher perceived susceptibility, perceived severity, and preventive health behavior than the control group ( $p < .05$ ) and less perceived barriers than the control group ( $p < .05$ ), but significant difference was not found between perceived benefits of the experimental group and the control group. The research of participatory learning on health belief model can be employed to promote cervical cancer screening.

## สารบัญ

|                                                                                          | หน้า |
|------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| บทคัดย่อภาษาไทย .....                                                                    | ค    |
| บทคัดย่อภาษาอังกฤษ .....                                                                 | ง    |
| สารบัญ .....                                                                             | จ    |
| สารบัญตาราง .....                                                                        | ช    |
| สารบัญภาพ .....                                                                          | ญ    |
| บทที่                                                                                    |      |
| 1 บทนำ .....                                                                             | 1    |
| ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา .....                                                     | 1    |
| คำถามในการวิจัย .....                                                                    | 5    |
| วัตถุประสงค์ของการวิจัย .....                                                            | 5    |
| สมมติฐานของการวิจัย .....                                                                | 6    |
| ขอบเขตการวิจัย .....                                                                     | 6    |
| ตัวแปรที่ศึกษา .....                                                                     | 7    |
| นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย .....                                                         | 7    |
| ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ .....                                                          | 8    |
| กรอบแนวคิดในการวิจัย .....                                                               | 8    |
| 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง .....                                                   | 10   |
| มะเร็งปากมดลูก .....                                                                     | 10   |
| แนวทางการป้องกันและควบคุมมะเร็งปากมดลูก .....                                            | 17   |
| การตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูก .....                                                       | 18   |
| ปัจจัยที่ความสัมพันธ์กับการตรวจมะเร็งปากมดลูก .....                                      | 20   |
| การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมต่อความเชื่อด้านสุขภาพ<br>และพฤติกรรมการตรวจมะเร็งปากมดลูก ..... | 26   |
| เสนอตัวแบบ .....                                                                         | 31   |
| 3 วิธีการดำเนินการวิจัย .....                                                            | 37   |
| รูปแบบการวิจัย .....                                                                     | 37   |
| ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง .....                                                            | 37   |

## สารบัญ (ต่อ)

| บทที่                                                                                                                                                   | หน้า |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง .....                                                                                                                      | 39   |
| การทดลอง .....                                                                                                                                          | 40   |
| เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย .....                                                                                                                        | 43   |
| การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ .....                                                                                                                        | 47   |
| การเก็บรวบรวมข้อมูล .....                                                                                                                               | 48   |
| การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง .....                                                                                                                   | 50   |
| การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ .....                                                                                                                  | 51   |
| 4 ผลการวิจัย .....                                                                                                                                      | 52   |
| ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป .....                                                                                                                     | 53   |
| ส่วนที่ 2 เปรียบเทียบความแตกต่างค่าคะแนนเฉลี่ยของการรับรู้โอกาสเสี่ยงของ<br>การเกิด โรคมะเร็งปากมดลูกหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ..... | 60   |
| ส่วนที่ 3 เปรียบเทียบความแตกต่างค่าคะแนนเฉลี่ยของการรับรู้ความรุนแรงของ<br>โรคมะเร็งปากมดลูกหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม .....          | 64   |
| ส่วนที่ 4 เปรียบเทียบความแตกต่างค่าคะแนนเฉลี่ยของการรับรู้ประโยชน์ของ<br>การตรวจมะเร็งปากมดลูกหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม .....        | 69   |
| ส่วนที่ 5 เปรียบเทียบความแตกต่างค่าคะแนนเฉลี่ยของการรับรู้อุปสรรคของการ<br>ตรวจมะเร็งปากมดลูกหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม .....         | 73   |
| ส่วนที่ 6 เปรียบเทียบการตรวจมะเร็งปากมดลูกหลังการทดลองระหว่างทดลอง<br>และกลุ่มควบคุม .....                                                              | 77   |
| 5 สรุปและอภิปรายผล .....                                                                                                                                | 78   |
| ผลการวิจัย .....                                                                                                                                        | 78   |
| อภิปรายผล .....                                                                                                                                         | 80   |
| ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ .....                                                                                                                  | 84   |
| ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป .....                                                                                                                  | 84   |
| บรรณานุกรม .....                                                                                                                                        | 86   |
| ภาคผนวก .....                                                                                                                                           | 92   |



## สารบัญ (ต่อ)

| บทที่                    | หน้า |
|--------------------------|------|
| ภาคผนวก ก .....          | 93   |
| ภาคผนวก ข .....          | 95   |
| ภาคผนวก ค .....          | 97   |
| ภาคผนวก ง .....          | 108  |
| ภาคผนวก จ .....          | 132  |
| ประวัติของผู้วิจัย ..... | 134  |

## สารบัญตาราง

| ตารางที่                                                                                                                                                                                                | หน้า |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลทั่วไป.....                                                                                                                                               | 54   |
| 2 เปรียบเทียบความแตกต่างของข้อมูลทั่วไป.....                                                                                                                                                            | 58   |
| 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงมาตรฐานของการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรคมะเร็งปากมดลูก<br>จำแนกรายข้อ ก่อนการทดลองและหลังการทดลองในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม<br>(คะแนนที่เป็นไปได้อยู่ระหว่าง 0-3 คะแนน)..... | 61   |
| 4 ค่าคะแนนเฉลี่ยของการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรคมะเร็งปากมดลูกของกลุ่มทดลอง<br>และกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง.....                                                                               | 63   |
| 5 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรคมะเร็งปากมดลูก<br>หลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยการวิเคราะห์<br>ความแปรปรวนร่วม (ANCOVA).....                             | 64   |
| 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงมาตรฐานของการรับรู้ความรู้ของการเกิดโรคปากมะเร็งมดลูก<br>จำแนกรายข้อ ก่อนการทดลองและหลังการทดลองในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม<br>(คะแนนที่เป็นไปได้อยู่ระหว่าง 0-3 คะแนน).....     | 66   |
| 7 ค่าคะแนนเฉลี่ยของการรับรู้ความรู้แรงของการเกิดโรคมะเร็งปากมดลูกของ<br>กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง.....                                                                                | 68   |
| 8 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้ความรู้แรงของการเกิดโรคมะเร็งปากมดลูก<br>หลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยการวิเคราะห์<br>ความแปรปรวนร่วม (ANCOVA).....                              | 69   |
| 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงมาตรฐานของการรับรู้ประโยชน์ของการตรวจมะเร็งปากมดลูก<br>จำแนกรายข้อ ก่อนการทดลองและหลังการทดลองในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม<br>(คะแนนที่เป็นไปได้อยู่ระหว่าง 0-3 คะแนน).....       | 71   |
| 10 ค่าคะแนนเฉลี่ยของการรับรู้ประโยชน์ของการตรวจมะเร็งปากมดลูกของกลุ่มทดลอง<br>และกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง.....                                                                                    | 72   |
| 11 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้ประโยชน์ของการตรวจมะเร็งปากมดลูก<br>หลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยการวิเคราะห์<br>ความแปรปรวนร่วม (ANCOVA).....                                  | 73   |

## สารบัญตาราง (ต่อ)

| ตารางที่                                                                                                                                                                                  | หน้า |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| 12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงมาตรฐานของการรับรู้อุปสรรคของการตรวจมะเร็งปากมดลูก<br>จำแนกรายข้อของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง<br>(คะแนนที่เป็นไปได้อยู่ระหว่าง 0-3 คะแนน)..... | 75   |
| 13 ค่าคะแนนเฉลี่ยของการรับรู้อุปสรรคของการตรวจมะเร็งปากมดลูกของกลุ่มทดลอง<br>และกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง.....                                                                       | 76   |
| 14 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้อุปสรรคของการตรวจมะเร็งปากมดลูก<br>หลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยการวิเคราะห์<br>ความแปรปรวนร่วม (ANCOVA).....                     | 77   |
| 15 เปรียบเทียบการตรวจมะเร็งปากมดลูกหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม                                                                                                            | 77   |

## สารบัญภาพ

| ภาพที่                                            | หน้า |
|---------------------------------------------------|------|
| 1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....                         | 9    |
| 2 แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ.....                  | 23   |
| 3 วงจรการเรียนรู้ประสบการณ์ตามรูปแบบของโคล์บ..... | 27   |
| 4 จุดประสงค์การเรียนรู้.....                      | 29   |

มหาวิทยาลัยบูรพา  
Burapha University